

Polisi Anghenion Gofal Iechyd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen

Dyddiad cyhoeddi: 1 Medi 2017

Dyddiad adolygu: 1 Medi 2018

Cyfeiriad llawn a chod post yr ysgol:

- **Campws Uwchradd: Greenfields, Machynlleth, Powys, SY20 8DR**
- **Campws Cynradd: Craigfryn, Ffordd y Drenewydd, Machynlleth, Powys, SY20 8HE**

Rhif ffôn yr ysgol (gan gynnwys y cod ardal): 01654 704200

Cyfeiriad e-bost yr ysgol: office@brohyddgen.powys.sch.uk

Cyfeiriad gwefan ar gyfer y polisi hwn:

<https://www.brohyddgen.powys.sch.uk/cy/gwybodaeth/polisiau>

Enw'r person sy'n gyfrifol am gynnal y polisi hwn: Haf ap Robert

1. Egwyddorion allweddol

- Dylai dysgwyr ag anghenion gofal iechyd gael eu cefnogi'n briodol fel eu bod yn cael mynediad llawn at addysg, gan gynnwys teithiau ac addysg gorfforol.
- Rhaid i gyrrff llywodraethu sicrhau bod trefniadau ar waith i gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd.
- Dylai cyrrff llywodraethu sicrhau bod staff yr ysgol yn ymgynghori â'r gweithwyr proffesiynol perthnasol, dysgwyr a rhieni i sicrhau bod anghenion y dysgwr ag anghenion gofal iechyd yn cael eu deall yn iawn a'u cefnogi'n effeithiol.

2. Gofynion cyfreithiol yr ysgol

Mae Adran 175 Deddf Addysg 2002 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu i wneud trefniadau i sicrhau bod eu swyddogaethau'n cael eu harfer gyda golwg ar ddiogelu a hyrwyddo lles plant yn yr ysgol. Mae hyn yn cynnwys cefnogi plant gydag anghenion gofal iechyd.

Wrth gyflawni'r dyletswyddau o dan adran 175 o Ddeddf Addysg 2002, **rhaid** i awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu roi sylw i ganllawiau a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru o dan yr adran hon.

Mae adran 21(5) Deddf Addysg 2002 yn gosod dyletswydd ar gyrrff llywodraethu i hyrwyddo lles dysgwyr yn yr ysgol i'r graddau sy'n gysylltiedig â'r materion a grybwyllir yn adran 25(2) Deddf Plant 2004, sy'n cynnwys iechyd corfforol a meddyliol a lles emosiynol, addysg, hyfforddiant a hamdden, a lles cymdeithasol.

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae anabledd yn nodwedd warchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Gall rhai dysgwyr ag anghenion gofal iechyd fod yn anabl at ddibenion y Ddeddf honno; efallai na fydd eraill. Mae amrywiol ddyletswyddau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 sy'n berthnasol yng nghyd-destun dysgwyr ag anghenion gofal iechyd sydd hefyd yn anabl.

Rhaid i gorff sy'n gyfrifol am ysgol beidio â gwahaniaethu, aflonyddu nac erlid dysgwyr anabl ac mewn rhai achosion, bersonau penodol eraill. Mae'r corff cyfrifol hefyd yn ddarostyngedig i ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol (adran 85 Deddf Cydraddoldeb 2010). Rhaid i awdurdodau lleol baratoi a gweithredu strategaeth hygyrchedd mewn perthynas ag ysgolion y maent yn gorff cyfrifol amdanynt. Mae hon yn strategaeth er mwyn (dros gyfnod penodol):

- cynyddu'r graddau y gall dysgwyr anabl gymryd rhan yng nghwricwlwm yr ysgolion
- gwella amgylchedd ffisegol yr ysgolion er mwyn cynyddu'r graddau y gall dysgwyr anabl fanteisio ar addysg a manteision, cyfleusterau neu wasanaethau a ddarperir neu a gynigir gan yr ysgolion
- gwella darpariaeth gwybodaeth i ddysgwyr anabl sydd ar gael yn rhwydd i ddysgwyr nad ydynt yn anabl

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

- Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ('Deddf 2014') yn un ddeddf sy'n dwyn ynghyd ddyletswyddau a swyddogaethau awdurdodau lleol mewn perthynas â gwella lles pobl sydd angen gofal a chymorth, a gofalywyr sydd angen cefnogaeth. Mae'r Ddeddf yn darparu fframwaith statudol i gyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i adrannau gwasanaethau cymdeithasol integredig gyda gogwydd teuluol cryf.
- O safbwynt polisi a chyflenwi Cymreig, mae Deddf 2014 yn ceisio sicrhau bod y gofal a'r gefnogaeth a ddarperir i bobl ifanc yn cael eu darparu yn unol â'r egwyddorion a amlinellir yn CCUHP.
- Mae gan awdurdodau lleol yng Nghymru ddyletswydd o dan adran 15 Deddf 2014 i ddarparu gwasanaethau ataliol yn eu hardal. Diben y gwasanaethau hyn fyddai atal neu ohirio datblygiad angen pobl am ofal a chefnogaeth.
- Datblygwyd Deddf 2014 gan ddefnyddio'r 'model pobl' sy'n canolbwyntio ar ddarparu gwasanaethau cymdeithasol cynaliadwy i bobl (sef plant, oedolion a gofalywyr) yn unol â'u hanghenion unigryw. Mae hyn yn golygu nad yw plant yn cael eu trin ar wahân ond yn hytrach fel rhan o deuluoedd a chymunedau. Mae hyn wedi caniatáu i'r Ddeddf 2014 ddarparu system ofal gydynol a mwy integredig.
- Mae lles a'r canlyniadau mae pobl yn dymuno eu cyflawni yn ganolog i'r ddeddfwriaeth; mae'r diffiniad o les yn y Ddeddf, ac yn y datganiad lles, ill dau'n cydnabod bod sicrhau hawliau yn allweddol i sicrhau bod plant yn gallu siarad drostynt eu hunain, neu gael rhywun a all wneud hynny ar eu rhan nhw fel eu bod yn cymryd rhan yn y penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau.

Cyfraith gwlad

Fel rhan o gyfraith gwlad, mae gan y rheiny sy'n gyfrifol am ofal a goruchwyllo plant, gan gynnwys athrawon a staff eraill yr ysgol sy'n gyfrifol am blant, ddyletswydd o ofal i weithredu fel y byddai unrhyw riant rhesymol ddoeth yn ei wneud wrth ofalu am eu plant eu hunain. Dylai unigolyn sy'n gyfrifol am ofal a goruchwyllo plant wneud yr hyn sy'n rhesymol er mwyn diogelu neu hybu lles y plentyn. Fodd bynnag, mae hyn yn destun, er enghraifft, gorchymyn llys yn gwahardd cymryd camau penodol mewn perthynas â'r plentyn heb ganiatâd y llys (adran 3(5) o Ddeddf Plant 1989).

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i UNCRC fel sail i ategu ei pholisïau ynghylch plant a phobl ifanc. Mae'r dull a amlinellir yn y ddogfen hon yn seiliedig ar ac yn gyson â darpariaethau CCUHP, sy'n cynnwys:

- bod gan blant yr hawl i addysg (Erthygl 28)
- y dylai oedolion feddwl am fuddiannau gorau plant a phobl ifanc wrth wneud dewisiadau sy'n effeithio arnynt (Erthygl 3)
- y dylai plant sydd ag unrhyw fath o anabledd gael y gofal a'r cymorth sydd ei angen fel y gallant fyw bywyd llawn a gweddus (Erthygl 23)
- bod gan bob plentyn yr hawl i ddweud eu barn ymhob mater sy'n effeithio arnynt, a'r hawl i'w barn gael ei chymryd o ddifrif (Erthygl 12).

Darpariaethau perthnasol eraill

Mae Deddf Diogelu Data 1998 yn rheoleiddio prosesu data personol, sy'n cynnwys ei ddal a'i ddatgelu.

Mae'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn gosod dyletswyddau ar awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu mewn perthynas â chludiant o'r cartref i'r ysgol.

Mae Deddf a rheoliadau Camddefnyddio Cyffuriau 1971 yn ymdrin â chyfyngiadau (e.e. o ran meddiant) ar gyffuriau sy'n cael eu rheoli. Gall dysgwyr gael cyffuriau rheoledig trwy bresgripsiwn.

3. Rolau a chyfrifoldebau:

Y corff llywodraethu:

Bydd y corff llywodraethu yn goruchwyllo datblygiad a gweithredu'r trefniadau, a fydd yn cynnwys:

- Cydymffurfio â dyletswyddau statudol perthnasol, gan gynnwys y rhai o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (e.e. y ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol mewn

perthynas â dysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd os ydynt yn anabl, fel yr amlinellir uchod)

- Cwrdd â'u dyletswydd statudol i hyrwyddo lles dysgwyr drwy ddarparu mynediad i ddysgwyr at wybodaeth a deunydd, sy'n anelu at hyrwyddo lles ysbrydol a moesol ac iechyd corfforol a meddyliol
- Ystyried sut y gallant gefnogi dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau, gwybodaeth a gwydnwch emosiynol sy'n ofynnol i sicrhau eu hawliau, a hawliau pobl eraill
- Sicrhau bod rolau a chyfrifoldebau pawb sy'n cymryd rhan yn y trefniadau i gefnogi anghenion gofal iechyd dysgwyr yn glir ac yn ddealladwy i bawb sy'n gysylltiedig, gan gynnwys unrhyw ddirprwyo priodol o gyfrifoldebau neu dasgau i bennaeth, aelod o staff neu weithiwr proffesiynol fel y bo'n briodol
- Gweithio ar y cyd â rhieni a gweithwyr proffesiynol eraill i ddatblygu trefniadau gofal iechyd i gwrdd â lles pennaf y dysgwr
- Datblygu a gweithredu trefniadau effeithiol i gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd
- Sicrhau bod trefniadau ar waith ar gyfer datblygu, monitro ac adolygu'r trefniadau gofal iechyd
- Sicrhau bod y trefniadau yn unol â pholisïau a gweithdrefnau perthnasol eraill, megis iechyd a diogelwch, cymorth cyntaf, asesiadau risg, Deddf Diogelu Data 1998, mesurau diogelu a gweithdrefnau argyfwng
- Sicrhau bod systemau cadarn diogelu yn bodoli ar gyfer delio ag argyfyngau iechyd a digwyddiadau critigol, ar gyfer gweithgareddau ar ac oddi ar y safle, gan gynnwys mynediad i feddyginiaeth argyfwng fel anadlwyr neu ben adrenalín
- Sicrhau bod staff sydd â chyfrifoldeb ar gyfer cefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd yn cael eu hyfforddi'n briodol
- Sicrhau bod yswiriant priodol yn ei le, y cydymffurfir ag unrhyw amodau a bod staff yn glir ynghylch beth mae hyn yn ei olygu iddynt wrth gefnogi dysgwyr
- cael polisi atal heintiau sy'n adlewyrchu'n llawn y gweithdrefnau a nodir yn y canllawiau cyfredol.

Y Pennaeth/Y Pennaeth Cynorthwyol:

Bydd y pennaeth neu'r Pennaeth Cynorthwyol yn sicrhau bod trefniadau i ddiwallu anghenion gofal iechyd eu dysgwyr yn cael eu datblygu'n ddigonol a'u gweithredu'n effeithiol. Gall hyn gynnwys:

- Gweithio gyda'r corff llywodraethol i sicrhau cydymffurfiaeth â dyletswyddau statudol perthnasol wrth gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd, gan gynnwys dyletswyddau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
- Sicrhau bod y trefniadau sydd ar waith i ddiwallu anghenion gofal iechyd dysgwr wedi'u deall yn llawn gan bawb sy'n rhan ohonynt ac y gweithredir arnynt, ac y caiff camau gweithredu o'r fath eu cynnal.
- Sicrhau bod y cymorth a roddir ar waith yn canolbwyntio ar ac yn diwallu anghenion y dysgwr unigol, a elwir hefyd yn gynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion
- Ymestyn ymwybyddiaeth o anghenion gofal iechyd ar draws yr ysgol yn unol â hawl y dysgwr i breifatrwydd. Gall hyn gynnwys staff cymorth, staff arlwyio a staff cyflenwi, llywodraethwyr, rhieni a dysgwyr eraill

- Penodi aelod penodol o staff sy'n gyfrifol am ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd, cysylltu â rhieni, dysgwyr, y gwasanaeth dysgu gartref, yr awdurdod lleol, y gweithiwr allweddol ac eraill sy'n ymwneud â gofal y dysgwr
- Sicrhau bod nifer digonol o staff hyfforddedig ar gael i weithredu'r trefniadau a nodir yn yr holl CIU, gan gynnwys cynlluniau wrth gefn ar gyfer sefyllfaoedd brys ac absenoldeb staff
- Cyfrifoldeb cyffredinol am ddatblygu CIU
- Sicrhau bod gan ddysgwyr amgylchedd briodol ac urddasol i gyflawni eu hanghenion gofal iechyd, e.e. toiledau preifat ar gyfer cathetreiddio
- Gwirio gyda'r awdurdod lleol a yw gweithgareddau penodol ar gyfer cefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd yn cael eu cynnwys yn briodol gan yswiriant a gwneud staff yn ymwybodol o unrhyw gyfyngiadau ar y gweithgareddau a gwmpesir
- Sicrhau bod pob dysgwr ag anghenion gofal iechyd yn cael eu cysylltu'n briodol â gwasanaeth cyngor iechyd yr ysgol
- Sicrhau pan bo dysgwr ar leoliad profiad gwaith neu debyg, bod cymorth gofal iechyd priodol wedi cael ei gytuno a'i roi ar waith
- Darparu adroddiadau blynyddol i'r corff llywodraethu ar effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith i ddiwallu anghenion gofal iechyd dysgwyr
- Sicrhau na chaiff unrhyw ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd eu heithrio o weithgareddau y byddent fel arfer â'r hawl i gymryd rhan ynddynt heb reswm yn seiliedig ar dystiolaeth glir
- Hysbysu'r awdurdod lleol pan fydd dysgwr yn debygol o fod i ffwrdd o'r lleoliad addysg am gyfnod sylweddol, e.e. tair wythnos (boed mewn un cam neu yn ystod y flwyddyn academaidd gyfan) oherwydd eu hanghenion gofal iechyd.
- Bod yn ystyriol o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Athrawon, staff cymorth (staff dynodedig sy'n cefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd; swyddogion cymorth cyntaf yr ysgol; gweithwyr proffesiynol eraill sy'n cefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd) **ac aelodau staff eraill** (e.e. staff arlwyyo neu staff derbynfa):

Gellir gofyn i unrhyw aelod staff o fewn yr ysgol i ddarparu cymorth i ddysgwyr ag anghenion gofal iechyd, gan gynnwys cynorthwyo neu oruchwylio weinyddu meddyginiaethau. Mae'r rôl hon yn hollol wirfoddol. Rhaid i aelodau staff dderbyn hyfforddiant ddigonol ac addas a chyrraedd y lefel angenrheidiol o gymhwysedd cyn iddynt gymryd y cyfrifoldeb. Ni ellir gofyn i unrhyw aelod o staff weinyddu neu oruchwylio meddyginiaeth oni bai ei fod yn rhan o'u cytundeb, telerau ac amodau neu gynllun swydd a gytunwyd ar y cyd.

Yn ychwanegol at yr hyfforddiant a ddarperir i staff sydd wedi gwirfoddoli neu sydd wedi'u contractio i gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd, bydd yr ysgol yn sicrhau bod staff yn:

- Deall polisiâu a threfniadau anghenion gofal iechyd yr ysgol yn llawn
- Ymwybodol o ba ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd mwy difrifol neu gronig, a, lle bo'n briodol, eu bod yn gyfarwydd â CIU y dysgwyr hyn. Mae hyn yn cynnwys gwybod sut i gysylltu â rhieni a beth yw'r sbardunau ar gyfer cysylltu â nhw, megis pan fydd y dysgwr yn sâl, yn gwrthod cymryd meddyginiaeth neu'n gwrthod rhai gweithgareddau oherwydd eu gofynion gofal iechyd

- Yn ymwybodol o arwyddion, symptomau a sbardunau cyflyrau meddygol cyffredin sy'n bygwth bywyd ac yn gwybod beth i'w wneud mewn argyfwng. Mae hyn yn cynnwys gwybod pwy yw'r bobl cymorth cyntaf a gofyn am eu cymorth os bydd argyfwng meddygol
- Deall gweithdrefnau argyfwng yr ysgol yn llawn a bod yn barod i weithredu mewn argyfwng
- Gofyn a gwrando ar farn dysgwyr a'u rhieni a'u cymryd i ystyriaeth wrth roi cymorth ar waith
- Sicrhau bod dysgwyr (neu eu ffrindiau) yn gwybod wrth bwy i ddweud os ydynt yn teimlo'n sâl, angen cefnogaeth neu newidiadau i'w cymorth
- Gwrando ar bryderon dysgwyr os ydynt yn teimlo'n sâl ar unrhyw adeg ac ystyried yr angen am gymorth meddygol (yn enwedig yn achos adrodd anawsterau anadlu)
- Sicrhau na chaiff dysgwyr ag anghenion gofal iechyd eu heithrio o weithgareddau y maent yn dymuno cymryd rhan ynddynt heb reswm sy'n seiliedig ar dystiolaeth glir, gan gynnwys unrhyw deithiau/ymweliadau allanol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod gan ddysgwyr fynediad at eu meddyginiaeth a bod aelod o staff sydd wedi'i hyfforddi'n briodol yn bresennol i gynorthwyo lle bo angen
- Ymwybodol o faterion bwlio a lles emosiynol o ran dysgwyr ag anghenion gofal iechyd, a'u bod yn barod i ymyrryd yn unol â pholisi'r lleoliad addysg
- Yn ymwybodol y gall anghenion gofal iechyd effeithio ar allu dysgwr i ddysgu a rhoi cymorth ychwanegol pan fo angen
- Cefnogi dysgwyr sydd wedi bod yn absennol a'u cynorthwyo gyda dal i fyny ar waith a gollwyd – gall hyn gynnwys gweithio gyda rhieni a gwasanaethau arbenigol
- Rhoi gwybod i rieni sut mae'r angen gofal iechyd yn effeithio ar y dysgwr yn yr ysgol. Gall hyn gynnwys rhoi gwybod am unrhyw ddirywiad, pryderon neu newidiadau i arferion dysgwr neu staff.

Rhieni/gofalwyr

Mae'n hanfodol bod dysgwyr a rhieni yn cymryd rhan weithredol yn y gwaith o gynllunio cymorth a rheoli anghenion gofal iechyd. Dylai diwallu anghenion yr unigolyn fod yng nghanol y broses o wneud penderfyniadau a phrosesau. Mae CCUHP yn datgan y dylai dysgwyr gael mynediad at wybodaeth briodol hanfodol ar gyfer eu hiechyd a'u datblygiad a chael cyfleoedd i gymryd rhan mewn penderfyniadau sy'n effeithio ar eu hiechyd.

Dylai dysgwyr a rhieni:

- dderbyn diweddariadau ynglŷn â materion/newidiadau gofal iechyd sy'n digwydd o fewn yr ysgol
- cymryd rhan mewn creu, datblygu ac adolygu CIU (os oes un). Gall y rhiant a'r dysgwr fod yn y sefyllfa orau i ddarparu gwybodaeth am sut mae eu hanghenion gofal iechyd yn effeithio arnynt. Dylid eu cynnwys yn llawn mewn trafodaethau ynghylch sut caiff anghenion gofal iechyd y dysgwr eu diwallu yn yr ysgol, a dylent gyfrannu at y gwaith o ddatblygu, a chydymffurfio â'u CIU
- darparu'r ysgol â gwybodaeth ddigonol a chyfredol am anghenion gofal iechyd, gan gynnwys unrhyw ganllawiau ynglŷn â rhoi meddyginiaeth a/neu driniaeth gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol. Lle bo'n briodol, dylai dysgwyr gael eu hannog a'u galluogi i reoli eu hanghenion gofal iechyd eu hunain

- rhoi gwybod i'r lleoliad addysg am unrhyw newidiadau megis y math o feddyginiaeth, dos neu ddull o weinyddu
- darparu meddyginiaethau perthnasol a chyfredol, wedi'u labelu'n gywir, gyda dos a chyfarwyddiadau gweinyddu ysgrifenedig
- sicrhau bod modd cysylltu ag oedolyn a enwebwyd bob amser a bod pob ffurflen angenrheidiol wedi ei chwblhau a'i llofnodi
- rhoi gwybod i'r ysgol os oes gan eu plentyn neu os ydynt wedi cael clefyd neu gyflwr heintus tra'n bresennol.

Dysgwr

Dylai'r dysgwr:

- Roi gwybod i riant/gofalwr neu aelod(au) staff os yw'n teimlo'n sâl
- Roi gwybod i aelod staff perthnasol am unrhyw feddyginiaeth neu anghenion gofal iechyd, neu newidiadau
- Gyfrannu at ddrafftio a chytuno ar gynllun gofal iechyd unigol (CGIU) lle bo hynny'n briodol
- Bod yn ofalus wrth gario meddyginiaethau i'r ysgol ac oddi yno, a pheidio â'u rhannu gydag eraill
- Cymryd rhan mewn trafodaethau ynghylch rhannu/cyfrinachedd gwybodaeth bersonol.

Yr Awdurdod Lleol

Dylai awdurdodau lleol sicrhau bod darpariaeth addysg ar gael i ddysgwyr, a:

- Rhaid iddynt wneud addasiadau rhesymol i sicrhau nad yw plant a phobl ifanc anabl o dan anfantais sylweddol o'u cymharu â'u cyfoedion. Mae'r ddyletswydd hon yn un sy'n golygu rhagweld. Er enghraifft, ni ddylai dysgwyr fod o dan anfantais wrth adael yr ysgol gynradd a dechrau'n yr ysgol uwchradd. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod rhaid i addasiadau gael eu cynllunio a'u rhoi ar waith o flaen llaw er mwyn atal unrhyw anfantais. Ni ddylai trafodaethau ynghylch y cyfrifoldeb am ddarpariaeth effeithio ar ddarparu gwasanaeth, gan y gallai oedi fod yn niweidiol i addysg a lles y dysgwr
- Rhaid gwneud trefniadau i hybu cydweithio rhwng gwahanol gyrff neu bobl, gyda golwg ar wella, ymhlith pethau eraill, lles plant o ran eu hiechyd corfforol a meddyliol, eu haddysg, hyfforddiant a hamdden. Wrth wneud y trefniadau hyn, dylai awdurdodau lleol sicrhau bod trefniadau priodol ar waith ar gyfer rhannu data. Gallai hyn fod drwy weithio o fewn Protocolau Rhannu Gwybodaeth neu Gytundebau Datgelu Data Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI). Mae gan awdurdodau lleol a byrddau iechyd gydlynwyr WASPI sy'n gallu cefnogi darparwyr gwasanaeth i ddatblygu cytundebau priodol
- Rhaid cynnig darpariaeth resymol o wasanaethau cwnsela i bobl ifanc 11–18 oed a dysgwyr ym Mlwyddyn 6 yr ysgol gynradd. O fewn ysgolion, dylai'r ddarpariaeth hon gyd-fynd â'r gwahanol ddulliau sydd eisoes ar waith i gefnogi anghenion iechyd, emosiynol a chymdeithasol dysgwyr
- Dylent weithio gyda lleoliadau addysg i sicrhau bod dysgwyr ag anghenion gofal iechyd yn derbyn addysg addas. Pan na fyddai dysgwr o oedran ysgol gorfodol yn derbyn addysg addas am unrhyw gyfnod oherwydd eu hiechyd, mae gan yr awdurdod

Ileol ddyletswydd i wneud trefniadau i ddarparu addysg addas. Os yw dysgwr dros yr oedran ysgol gorfodol ond o dan 18 oed, gall yr awdurdod lleol wneud trefniadau o'r fath

- Dylent ddarparu cefnogaeth, cyngor ac arweiniad, gan gynnwys cwrdd ag anghenion hyfforddi staff lleoliadau addysg, fel y gall cyrff llywodraethu sicrhau y caiff y gefnogaeth a nodir yn y cynllun iechyd unigol (CIU) ei darparu'n effeithiol.

Y Gwasanaeth nyrsio iechyd ysgolion GIG Cymru, gweithwyr iechyd proffesiynol a gweithwyr proffesiynol eraill, sefydliadau trydydd sector a gwasanaethau arbenigol eraill

Mae gan yr ysgol fynediad at wasanaeth cyngor iechyd sy'n cynnwys:

- cynnig cyngor ar ddatblygu CIU
- helpu i adnabod yr hyfforddiant sydd ei angen ar gyfer yr ysgol i weithredu CIU yn llwyddiannus
- cefnogi staff i weithredu CIU dysgwr drwy gyngor a chyswllt â gweithwyr proffesiynol eraill mewn gofal iechyd, gofal cymdeithasol a thrydydd sector.

Gall cyngor a chymorth iechyd hefyd gael ei ddarparu gan weithwyr iechyd proffesiynol arbenigol megis meddygon teulu, paediatregwyr, therapyddion iaith a lleferydd, therapyddion galwedigaethol, ffisiotherapyddion, dietegwyr a nyrsys arbenigol diabetes.

4. Creu amgylchedd hygyrch

Bydd yr ysgol yn ciesio sicrhau bod y ddau gampws yn gynhwysol ac yn hygyrch yn yr ystyr lawnaf i ddysgwyr ag anghenion gofal iechyd. Mae hyn yn cynnwys y canlynol.

- **Sicrhau mynediad ffisegol i adeiladau'r ysgol**
- **Gwneud addasiadau rhesymol drwy ddarparu cymhorthion neu wasanaethau ategol** (gyda'r nifer priodol o staff hyfforddedig)
- **Cynnwys pob dysgwr mewn teithiau dydd ac ymweliadau preswyl**
Bydd y Corff Llywodraethol yn ceisio sicrhau bod yr ysgol yn cefnogi ac yn annog dysgwr sydd ag anghenion gofal iechyd i gymryd rhan mewn teithiau ac ymweliadau. Gall hyn olygu gwneud addasiadau rhesymol i deithiau ac ymweliadau preswyl gan sicrhau cyfranogiad llawn gan yr holl ddysgwyr.

Dylai staff fod yn ymwybodol o sut y gall anghenion gofal iechyd dysgwr effeithio ar gyfranogiad, a cheisio darparu ar gyfer unrhyw addasiadau rhesymol a fyddai'n cynyddu lefel cyfranogiad y dysgwr. Dylai staff ystyried sut mae darparu ar gyfer rhannu gwybodaeth bersonol gyda thrydydd parti os yw'n angenrheidiol ar gyfer gweithgareddau oddi ar y safle (yn unol â Deddf Diogelu Data 1998 a chan barchu hawl y dysgwr i breifatrwydd). Gall hyn gynnwys gwybodaeth am anghenion gofal

iechyd y dysgwyr, beth i'w wneud mewn argyfwng ac unrhyw gymorth, meddyginiaeth neu offer ychwanegol sydd eu hangen.

- **Rhyngweithio cymdeithasol**

Bydd y corff llywodraethu yn ceisio sicrhau y caiff cyfranogiad dysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd ei ystyried yn ddigonol mewn gweithgareddau cymdeithasol strwythuredig a distrwythur, fel yn ystod egwyl, clwb brecwast, cynyrchiadau, clybiau ar ôl-orïau ac ymweliadau preswyl.

Bydd yr ysgol yn ceisio gwneud yr holl staff yn ymwybodol o'r rhwystrau cymdeithasol y gall dysgwyr ag anghenion gofal iechyd eu profi a sut y gall hyn arwain at fwlio ac allgáu cymdeithasol. Mae angen ymagwedd ragweithiol i gael gwared ar unrhyw rwystrau.

- **Ymarfer a gweithgaredd corfforol**

Mae'r corff llywodraethol yn deall yn llawn pa mor bwysig yw bod pob dysgwr yn cymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol ac felly yn atgoffa staff o'u dyletswydd i wneud addasiadau priodol i chwaraeon a gweithgareddau eraill i'w gwneud yn hygyrch i bob dysgwr, gan gynnwys clybiau ar ôl-orïau a chwaraeon tîm.

Dylai staff fod yn gwbl ymwybodol o anghenion gofal iechyd y dysgwyr a sbardunau posibl. Dylent wybod sut i ymateb yn briodol ac yn brydlon os ydynt yn ymwybodol bod dysgwr yn teimlo'n sâl. Dylent ofyn am arweiniad bob amser wrth ystyried sut y gallai cymryd rhan mewn gweithgareddau chwaraeon neu weithgareddau eraill effeithio ar ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd.

Dylid osgoi 'darpariaethau arbennig' ar wahân ar gyfer gweithgareddau penodol, gyda phwyslais yn lle hynny ar weithgareddau sydd wedi'u gwneud yn hygyrch i bawb. Lle nad yw hyn yn bosibl, dylid cael cyngor gan weithwyr iechyd ac addysg gorfforol proffesiynol a'r dysgwr.

Dylai staff hefyd ddeall y gall hi fod yn briodol i rai dysgwyr ag anghenion gofal iechyd gael meddyginiaeth neu fwyd gyda nhw yn ystod gweithgarwch corfforol; dylai dysgwyr o'r fath gael eu hannog i gymryd y feddyginiaeth neu fwyd pan fo'i angen.

- **Rheoli bwyd**

Lle caiff bwyd ei ddarparu gan yr ysgol, mae'n rhaid rhoi ystyriaeth i anghenion diet dysgwyr, e.e. y rhai sydd â diabetes, clefyd seliag, alergeddau ac anoddefiadau.

Gwneir pob ymdrech i ddarparu bwydlenni i rieni a dysgwyr o flaen llaw, gyda rhestrau cyflawn o gynhwysion a gwybodaeth maeth. Nodir glwten ac anoddefiadau neu alergenau eraill yn glir. Bydd darparu gwybodaeth yn helpu i hwyluso gweithio ar y cyd

rhwng rhieni a thimau arlwy. Mae hyn yn arbennig o bwysig pan fydd angen cyfrif carbohydrad.

Dylid rhoi ystyriaeth i argaeledd byrbrydau. Dylid bob amser cynnig opsiynau heb siwgr na glwten. Gan fod rhai cyflyrau angen lefel uchel o galoriâu, dylai bod modd dewis bwydydd a diodydd sy'n glwcos-gyfoethog.

Rhaid i fwyd a ddarperir ar gyfer teithiau adlewyrchu anghenion dietegol a thriniaeth y dysgwyr sy'n cymryd rhan. Dylai bwyd a ddarperir ar gyfer byrbrydau mewn lleoliadau ystafell ddsbarth hefyd gymryd anghenion dietegol a thriniaeth y dysgwyr hyn i ystyriaeth. Er bod polisiau ysgol iach a 'dim melysion' yn cael eu cydnabod fel rhai pwysig, efallai y bydd angen i ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd gael eu heithrio o'r polisiau hyn. Ni ddylai dysgwyr sydd angen bwyta neu yfed fel rhan o'u cyflwr gael eu gwahardd o'r ystafell ddsbarth na'u neilltuo.

- **Aseidiadau risg**

Dylai staff fod yn glir pryd mae angen asesiad risg a bod yn ymwybodol o'r systemau asesu risg sydd ar waith. Dylent ddechrau â rhagosodiad o gynnwys a dylai fod proses o geisio addasiadau neu weithgareddau amgen yn hytrach na darpariaeth ar wahân wedi'i gynnwys yn rhan ohonynt.

5. Rhannu gwybodaeth

Bydd y corff llywodraethu yn sicrhau bod trefniadau anghenion iechyd yr ysgol yn cael eu cefnogi gan gyfathrebu clir gyda staff, rhieni a rhanddeiliaid allweddol eraill i sicrhau eu cyfathrebu'n llawn. Mae'n hanfodol bod yr holl wybodaeth yn cael ei chadw'n gyfredol. Mae'n rhaid i bob techneg rhannu gwybodaeth megis hysbysfwrdd staff a mewnrwyd ysgol gael eu cytuno gan y dysgwr a'r rhiant cyn cael ei ddefnyddio, er mwyn diogelu cyfrinachedd.

Dylai athrawon, athrawon llenwi a staff cefnogol (gall hyn gynnwys staff arlwy a chontractwyr perthnasol) gael mynediad at y wybodaeth berthnasol, yn enwedig os oes posibilrwydd o sefyllfa argyfwng yn codi. At y diben hwn lleolir hysbysfyrdau yn yr ystafelloedd staff a ddefnyddir i ddangos gwybodaeth am anghenion iechyd risg uchel, staff cymorth cyntaf a thystysgrifau, gweithdrefnau brys, ac ati. Hefyd ceir ardal mewnrwyd ddiogel i helpu i sicrhau bod staff yn ymwybodol o anghenion gofal iechyd y dysgwyr y mae ganddynt gysylltiad â nhw neu y gallent fod ganddynt gysylltiad â nhw.

Dylai **rhieni a dysgwyr** fod yn bartneriaid gweithredol, ac er mwyn cyflawni hyn, gwnaiff yr ysgol y rhieni'n gwbl ymwybodol o'r gofal a gaiff eu plant. Dylai rhieni a dysgwyr hefyd gael eu gwneud yn ymwybodol o'u hawliau a'u cyfrifoldebau nhw. Er mwyn helpu i gyflawni hyn,

bydd yr ysgol yn:

- Gwneud polisiâu anghenion gofal iechyd ar gael yn rhwydd ac yn hygyrch, ar-lein ac ar ffurf copi caled
- Darparu copi o'r polisi rhannu gwybodaeth i'r dysgwyr/rhieni.
- Gofyn i rieni lofnodi ffurflen ganiatâd sy'n rhoi manylion clir y cyrff, unigolion a dulliau a fydd yn gyfrwng rhannu gwybodaeth feddygol eu dysgwyr. Gall rhannu gwybodaeth feddygol fod yn fater sensitif a dylai'r dysgwyr fod yn rhan o unrhyw benderfyniadau.
  - Bydd yr ysgol yn ymgeisio i gadw rhestr o ba wybodaeth sydd wedi cael ei rhannu â phwy a pham, i'r dysgwyr/rhiant allu ei weld ar gais
- Cynnwys dolen i'r polisiâu anghenion gofal iechyd mewn cyfathrebiadau perthnasol a anfonir at rieni, ac o fewn CIU y dysgwyr
- Cynnwys cynghorau myfyrwyr, 'ysgolion iach' a grwpiau eraill i ddysgwyr yn natblygiad trefniadau gofal iechyd yr ysgol, lle y bo'n briodol
- Ystyried sut y gall grwpiau o ffrindiau a chyfoedion gynorthwyo dysgwyr, e.e. gellid dysgu'r sbardunau neu arwyddion problem dysgwyr iddynt, gwybod beth i'w wneud mewn argyfwng a phwy i ofyn am gymorth. Bydd yr ysgol yn trafod gyda'r dysgwyr a'r rhieni yn gyntaf cyn penderfynu a ellir rhannu gwybodaeth.

6. Gweithdrefnau a chadw cofnodion ar gyfer rheoli anghenion gofal iechyd dysgwyr

Bydd yr ysgol yn creu gweithdrefnau sy'n nodi rolau/cyfrifoldebau pob parti sy'n rhan o adnabod, rheoli a gweinyddu anghenion gofal iechyd. Bydd y dogfennau canlynol gael eu casglu a'u cynnal, yn ôl yr angen:

1. Manylion cyswllt y gwasanaethau brys
2. Cytundeb rhieni i'r lleoliad addysgol weinyddu meddyginiaeth
3. Cytundeb y pennaeth i weinyddu meddyginiaeth
4. Cofnod o feddyginiaeth gaiff ei storio a'i gweinyddu i ddysgwyr unigol
5. Cofnod o feddyginiaethau a weinyddwyd i bob dysgwyr yn ôl dyddiad
6. Cais i ddysgwyr weinyddu meddyginiaeth eu hunain
7. Cofnod hyfforddiant staff – gweinyddu meddyginiaethau
8. Adroddiad digwyddiad meddyginiaeth.

Bydd cofnodion newydd yn cael eu cwblhau pan fydd newidiadau i feddyginiaeth neu ddos. Bydd yr ysgol yn sicrhau bod yr hen ffurflenni wedi'u marcio'n glir fel rhai na sydd bellach yn berthnasol a'u ffeilio.

Gweler y templedi ffurflen yn Atodiad 2 yn y ddolen ganlynol:

<http://dysgu.llyw.cymru/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?lang=cy>

Mae'n rhaid i weinyddu pob meddyginiaeth gael ei gofnodi ar y ffurflenni priodol. Os yw dysgwyr yn gwrthod eu meddyginiaeth, dylai staff gofnodi hyn a dilyn y gweithdrefnau diffiniedig lle y bydd rhieni yn cael gwybod am y diffyg cydymffurfio hyn cyn gynted ag y bo modd.

7. Storio, mynediad at a gweinyddu meddyginiaeth a dyfeisiau

Bydd y cordf llywodraethu yn ceisio sicrhau bod polisi'r ysgol addysg yn glir ynghylch y gweithdrefnau i'w dilyn ar gyfer rheoli meddyginiaethau a dyfeisiau. Bydd gweithdrefnau storio, mynediad a gweinyddu bob amser yn gyd-destunol i'r lleoliad addysg a gofynion y dysgwr. Fodd bynnag, dylai'r egwyddorion cyffredinol canlynol gael eu hadlewyrchu.

Cyflenwi meddyginiaeth neu ddyfeisiau

Ni ddylai'r ysgol storio meddyginiaeth dros ben. Dylid gofyn i rieni ddarparu cyflenwadau priodol o feddyginiaeth. Dylai'r rhain fod yn eu cynhwysydd gwreiddiol, wedi'u labelu ag enw'r dysgwr, enw'r feddyginiaeth, dos ac amledd, a'r dyddiad dod i ben. Dylai lleoliadau addysg ond derbyn meddyginiaethau a dyfeisiau ar bresgripsiwn sydd:

- â dyddiad addas
- â'u cynnwys wedi'i labelu'n gywir ac yn glir
- wedi'u labelu ag enw'r dysgwr
- wedi'u cyflenwi â chyfarwyddiadau ysgrifenedig ar gyfer gweinyddu, dos a storio
- yn eu cynhwysydd/pecynnu gwreiddiol fel a weinyddir gan fferylllydd (ac eithrio inswlin sydd ar gael yn gyffredinol drwy gyfrwng pin inswlin neu bwmp).

Lle caiff meddyginiaeth nid-drwy-bresgripsiwn ei gadw gan yr ysgol, e.e. hylif paracetamol, dylai:

- fod â dyddiad addas
- fod y cynnwys wedi'i labelu'n gywir ac yn glir
- fod wedi'i labelu ag enw'r dysgwr
- wedi'i gyflenwi â chyfarwyddiadau ysgrifenedig ar gyfer gweinyddu, dos a storio – gall hyn fod gan y rhiant
- fod yn ei gynhwysydd/pecynnu gwreiddiol.

Storio, mynediad a gwaredu

Gwneir pob ymdrech istorio pob meddyginiaeth yn ddiogel; bydd math a defnydd y feddyginiaeth yn pennu sut mae hyn yn digwydd. Mae'n bwysig i ddysgwyr wybod ble mae eu meddyginiaeth yn cael ei storio a sut i gael gafael arno.

- **Rheweidio**
Mae angen oergell ar rai meddyginiaethau. Gwneir pob ymdrech i fonitro tymheredd yr oergell yn rheolaidd er mwyn sicrhau ei fod yn unol â'r gofynion storio. Gall meddyginiaethau gael eu cadw mewn oergell sy'n cynnwys bwyd; mewn achosion o'r fath fe'u cedwir mewn cynhwysydd aerglos ac wedi'i labelu'n glir.
- **Meddyginiaeth argyfwng**
Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod meddyginiaeth argyfwng ar gael yn rhwydd i ddysgwyr sydd ei angen bob amser yn ystod y dydd neu mewn gweithgareddau oddi ar y safle. Bydd meddyginiaethau a dyfeisiau fel anadlwyr asthma, mesuryddion profi glwcos yn y gwaed a hunan-chwistrellwyr adrenalin (pen) ar gael yn rhwydd i ddysgwyr ac nid o dan glo. Mae hyn yn arbennig o bwysig i'w ystyried pan y tu allan i

adeilad yr ysgol, e.e. ar deithiau. Os yw'r meddyginiaeth frys yn gyffur a reolir, fe'i cedwir mor ddiogel â phosibl er mwyn lleihau'r risg o fynediad heb awdurdod tra hefyd yn caniatáu mynediad cyflym os gallai hyn fod yn angenrheidiol mewn argyfwng. Pan fydd staff yn rhoi meddyginiaeth frys i ddysgwyr, caiff hyn ei gofnodi.

- **Meddyginiaeth di-argyfwng**

Cedwir pob meddyginiaeth di-argyfwng mewn lle diogel gyda rheolaethau tymheredd neu olau priodol.

- **Gwaredu meddyginiaeth**

Pan nad oes mo'u hangen mwyach, caiff meddyginiaethau eu dychwelyd i'r rhieni i drefnu cael gwared arnynt yn ddiogel. Defnyddir *Sharpboxes* bob amser ar gyfer cael gwared â nodwyddau ac offer miniog eraill a'u gwaredu'n briodol.

Gweinyddu meddyginiaeth

- Lle mae'r dysgwr yn iau nag 16 oed, mae rhoi cymorth neu weinyddu meddyginiaethau a ragnodwyd neu feddyginiaethau sydd heb eu rhagnodi'n gofyn am ganiatâd ysgrifenedig rhieni, oni bai y caiff cymhwysedd Gillick ei gofnodi. Cofnodir gweinyddu pob meddyginiaeth.
- Lle caiff meddyginiaeth ei rhagnodi i'w cymryd mewn amleddau sy'n caniatáu i'r cwrs dyddiol o feddyginiaeth gael ei weinyddu yn y cartref, annogir rhieni i geisio gwneud hynny, e.e. cyn ac ar ôl ysgol a gyda'r hwyr.
- Dylai dysgwyr o dan 16 oed fyth dderbyn aspirin na'i ddeilliadau oni ragnodir iddynt.
- Oni bai bod cynllun y cytunwyd arno i'r dysgwr weinyddu meddyginiaeth i'w hunan (16 oed a throsodd neu gymhwysedd Gillick), gweinyddir pob meddyginiaeth gan aelod o staff. Mewn achosion eraill, efallai y bydd angen iddo gael ei oruchwylio yn unol â'r CIU.
- Dylai meddyginiaeth gael ei gweinyddu gan staff sydd wedi cael hyfforddiant addas yn unig. Dylai symudiad a lleoliad y staff hyfforddedig hyn bob amser fod ar y cyd â'r dysgwyr y maent yn eu cefnogi.
- Dylai staff wirio'r dos uchaf a maint ac amser unrhyw ddos blaenorol a weinyddwyd.
- Gall gweinyddu rhai gweithdrefnau meddygol ofyn am weinyddu gan oedolyn o'r un rhyw â'r dysgwr, ac efallai y bydd angen ail oedolyn yn dyst. Rhaid ystyried barn a theimladau'r dysgwr ynglŷn â nifer a rhyw y rhai sy'n cynorthwyo wrth ddarparu gofal personol. Nid oes unrhyw ofyniad o dan y gyfraith bod mwy nag un person yn cynorthwyo. Dylai hyn gael ei gytuno a'i adlewyrchu yn y CIU a'r asesiad risg.
- Dilyniir Polisi Gofal Personol¹ yr ysgol, oni bai bod trefniadau eraill wedi'u cytuno, a'u cofnodi yn CIU y dysgwr.
- Os yw dysgwr yn gwrthod eu meddyginiaeth, dylai staff gofnodi hyn a dilyn eu gweithdrefnau diffiniedig, gan hysbysu rhieni cyn gynted â phosibl. Os yw dysgwr yn camddefnyddio unrhyw feddyginiaeth, dylid rhoi gwybod i'w rieni cyn gynted â phosibl. Bydd yr ysgol yn gfyf i rieni geisio cyngor gofal iechyd fel y bo'n briodol. Os na ellir

¹ Gellir diffinio gofal personol fel unrhyw ofal sy'n golygu ymolchi neu gyflawni gweithdrefn i rannau personol y corff y mae'r rhan fwyaf o bobl fel arfer yn eu gwneud eu hunain, ond nad yw rhai dysgwyr yn gallu eu gwneud oherwydd eu hoed ifanc, anawsterau corfforol neu anghenion arbennig eraill. Mae enghreifftiau yn cynnwys gofal sy'n gysylltiedig ag ymataliaeth a rheolaeth mislif yn ogystal â thasgau dyddiol megis cymorth i ymolchi, i fynd i'r toiled neu wisgo. Mae hefyd yn cynnwys goruchwylio dysgwyr wrth iddynt wneud hunan-ofal personol.

cysylltu â'r rhieni yn syth, bydd angen i staff ystyried ceisio cyngor gofal iechyd ar unwaith.

- Dylai staff sy'n ymwneud â gweinyddu meddyginiaeth fod yn gyfarwydd â sut mae dysgwyr yn cydsynio i driniaeth. Mae rhagor o wybodaeth am hyn gan Lywodraeth Cymru i'w gweld yn *Caniatâd Cleifion i Archwiliad a Thriniaeth – Canllawiau Diwygiedig* (Y GIG, 2008)².
- Dylai pob aelod staff sy'n cefnogi ymweliadau oddi ar y safle fod yn ymwybodol o ddysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd. Dylent dderbyn y wybodaeth angenrheidiol er mwyn sicrhau bod staff yn gallu hwyluso profiad cyfartal i'r dysgwr. Gall y wybodaeth hon gynnwys materion iechyd a diogelwch, beth i'w wneud mewn argyfwng ac unrhyw gymorth angenrheidiol ychwanegol arall y mae'r dysgwr ei angen, gan gynnwys meddyginiaeth ac offer.

8. Gweithdrefnau argyfwng:

Swyddogion Cymorth Cyntaf y Campws Uwchradd

- Mrs Meinir Jones
- Mrs Meinir Davies
- Mrs Karyl Davies
- Mr Gruffudd Jones
- Miss Catrin Manon Jones

Swyddogion Cymorth Cyntaf y Campws Cynradd

- Mrs Julie Price
- Mrs Meinir Evans
- Mrs Carwen Francis

Mewn sefyllfaoedd sydd angen cymorth brys, dylid galw 999 ar unwaith. Dylai lleoliad cofnodion gofal iechyd y dysgwr a manylion cyswllt brys fod yn hysbys i staff.

Pan fydd gan ddysgwr CIU, dylai hwn ddiffinio'n glir beth yw argyfwng ac egluro beth i'w wneud. Dylai staff fod yn ymwybodol o symptomau a gweithdrefnau argyfwng.

Dylai dysgwyr eraill yn yr ysgol hefyd wybod beth i'w wneud mewn argyfwng mewn termau cyffredinol, megis rhoi gwybod i aelod o staff ar unwaith.

Os oes angen cymryd dysgwr i'r ysbyty, dylai aelod o staff aros gyda'r dysgwr nes bod rhiant yn cyrraedd. Mae hyn yn cynnwys eu hebrwng mewn ambiwlans i'r ysbyty. Dylai fod gan yr aelod staff fanylion unrhyw anghenion gofal iechyd a meddyginiaeth hysbys.

9. Hyfforddiant:

Bydd y corff llywodraethu yn sicrhau bod staff sy'n gwirfoddoli neu sydd o dan contract i gefnogi'r rheiny sydd ag anghenion gofal iechyd yn derbyn hyfforddiant priodol. Bydd y corff llywodraethu hefyd yn ciesio sicrhau bod eu polisïau'n nodi'n glir sut y bydd nifer ddigonol o'r staff hyn yn cael eu hadnabod a'u cefnogi.

Wrth gynorthwyo dysgwyr â'u hanghenion gofal iechyd, cydnabyddir nad oes angen unrhyw hyfforddiant arbenigol ar gyfer llawer o ymyriadau a rôl staff yw hwyluso'r dysgwr i ddiwallu eu hanghenion gofal iechyd eu hunain.

Gall CIU adlewyrchu anghenion cymhleth sy'n gofyn i staff gael gwybodaeth a hyfforddiant benodol. Gall yr hyfforddiant hwn hefyd ymwneud â defnydd cymhorthion fel cymhorthion clyw ac amryw dechnolegau addasadol.

Dylai hyfforddiant a ddarperir fod yn ddigonol i sicrhau bod staff yn gymwys, yn hyderus yn eu gallu i gefnogi dysgwyr a chyflawni gofynion CIU. Yn hanfodol, dylai'r hyfforddiant hwn gynnwys mewnbwn gan y dysgwr a'r rhieni, sy'n aml yn chwarae rhan bwysig wrth ddarparu gwybodaeth am sut y gellir diwallu anghenion. Fodd bynnag, ni ddylid dibynnu'n llwyr ar rieni i ddarparu hyfforddiant am anghenion gofal iechyd eu plentyn.

Os oes gan ddysgwr anghenion cymhleth, efallai y bydd angen mewnbwn gan wasanaethau gofal iechyd a'r awdurdod lleol, fydd yn gallu rhoi cyngor a chyfeirio at hyfforddiant a chymorth pellach.

Gall yr holl staff, p'un a ydynt wedi gwirfoddoli i gynorthwyo neu gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd ai peidio, ddod i gysylltiad â dysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd. Felly, mae'n ddoeth bod gan yr holl staff ddealltwriaeth sylfaenol o gyflyrau cyffredin i sicrhau adnabod symptomau a deall ble i geisio cymorth priodol.

Bydd yr ysgol yn gwneud pob ymdrech i i godi ymwybyddiaeth o gyflyrau cyffredin, polisi anghenion gofal iechyd a rolau staff wrth wneud trefniadau. Bydd staff newydd a dros dro gael eu gwneud yn arbennig o ymwybodol o'r mesurau ataliol ac argyfwng sydd mewn lle fel y gall staff adnabod yr angen am ymyrraeth ac ymateb yn gyflym.

Os nad yw'r staff hyfforddedig sydd fel arfer yn gyfrifol am weinyddu meddyginiaeth ar gael, bydd y CIU yn nodi trefniadau amgen.

10. Cymwysterau ac asesiadau:

Mae cyswllt effeithlon ac effeithiol yn hanfodol pan fydd dysgwyr ag anghenion gofal iechyd yn wynebu asesiadau, gan gynnwys rheiny sy'n sefyll arholiadau mewn ysbyty neu gartref. Gall yr elfen 'Asesiad dan Reolaeth' helpu dysgwyr i gadw i fyny â'u cyfoedion. Efallai y bydd yr athrawon cartref ac ysbyty yn gallu trefnu i ganolbwyntio ar yr elfen hon i leihau colli dysgu pan nad ydynt yn gallu bod yn bresennol. Mae cyswllt rhwng yr ysgol a'r athro ysbyty neu'r athro cartref yn bwysig iawn, yn enwedig pan fydd dysgwr yn symud o'r ysgol neu gartref i'r ysbyty yn rheolaidd.

Gall cyrff dyfarnu wneud trefniadau arbennig ar gyfer dysgwyr ag anableddau ac anawsterau dysgu parhaol neu hirdymor neu anableddau a salwch dros dro, sy'n sefyll arholiadau cyhoeddus megis TGAU neu Lefel A. Dylid cyflwyno cais am drefniadau arbennig i'r cyrff dyfarnu cyn gynted â phosibl.

Dylid seilio addasiadau neu amser ychwanegol ar gyfer dysgwyr sy'n dilyn y Profion Darllen a Rhifedd Cenedlaethol ar arfer ystafell ddosbarth arferol ar gyfer anghenion penodol. Disgwylir i athrawon ddefnyddio eu barn broffesiynol i gefnogi dysgwyr. Rhoddir arweiniad yn y llawlyfr cyfredol *Profion Darllen a Rhifedd Cenedlaethol – llawlyfr gweinyddu profion*³. pan fo angen sefyll arholiadau y tu allan i'r ysgol e.e. yn yr ysbyty neu gartref;

11. Addysg heblaw yn yr ysgol (EOTAS):

Mae'r adran hon yn disgrifio'r gefnogaeth sydd ar gael i ddysgwyr o oedran ysgol gorfodol na fyddant efallai, oherwydd eu hanghenion gofal iechyd, yn gallu mynychu'r ysgol am unrhyw gyfnod. Gallai'r cymorth a gânt yn ystod pwl o salwch fod yn yr ysbyty, mewn uned cyfeirio disgyblion neu yn y cartref. Mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd (adran 19(1) ac 19(4) Deddf Addysg 1996) i wneud trefniadau ar gyfer darparu addysg sy'n addas ar gyfer yr holl blant a phobl ifanc o oed ysgol gorfodol.

Dylid adnabod anghenion addysgol dysgwr sydd ddim yn gallu mynychu eu lleoliad addysg oherwydd eu hanghenion gofal iechyd a dylent dderbyn cymorth addysgol yn gyflym fel eu bod yn parhau i gael eu darparu ag addysg addas. Mae hyn yn golygu addysg sy'n addas i oedran, gallu, dawn y dysgwr ac unrhyw anghenion addysgol arbennig (AAA) efallai fydd ganddynt. Dylai natur y ddarpariaeth fod yn ymatebol, gan adlewyrchu anghenion statws iechyd a all fod yn newidiol.

Mae'r awdurdod lleol yn annhebygol o ddarparu addysg yn y cartref ar gyfer dysgwyr sy'n sâl am gyfnodau byr iawn o amser, gan y dylai eu lleoliad addysg allu darparu cymorth priodol. Fodd bynnag, dylent ystyried y ffordd y mae'r absenoldeb yn debygol o effeithio ar y dysgwr wrth iddynt ddychwelyd i addysg. Yn achos absenoldeb byr (sy'n debygol o bara am lai na 15 diwrnod ysgol) bydd yr ysgol yn darparu gwaith i'w gwblhau yn y cartref, os yw cyflwr y dysgwr yn caniatâu, a chefnogi'r dysgwr i ddal i fyny ar ôl dychwelyd. Dylai'r awdurdod lleol fod yn barod i wneud trefniadau ar gyfer dysgwyr mewn achosion lle mae'n amlwg bod y dysgwr yn debygol o fod yn absennol o'r ysgol am gyfnod sylweddol, e.e. mwy na 15 diwrnod ysgol yn olynol neu'n ystod blwyddyn academaidd. Fodd bynnag, efallai y bydd dal angen i'r awdurdod lleol wneud trefniadau os rhagwelir absenoldeb byrrach, yn dibynnu ar yr amgylchiadau.

Lle caiff absenoldebau eu rhagweld neu eu bod yn hysbys ymlaen llaw, dylai cyswllt agos rhwng yr ysgol a'r awdurdod lleol alluogi i'r gwasanaeth EOTAS gael ei ddarparu o ddechrau'r absenoldeb.

Dylai'r awdurdod lleol gymryd i ystyriaeth unrhyw gyfnod o addysg a ddarperir yn yr ysbyty wrth ystyried a oes angen iddo ddarparu EOTAS i ddysgwr a beth i'w darparu. Os bydd y dysgwr wedi bod yn yr ysbyty ac wedi derbyn hyfforddiant yno, gall eu cynnydd a'u profiadau cwricwlaidd fod yn wahanol i rai eu cyfoedion yn yr ysgol. Er hynny, dylid sicrhau cymaint o barhad ag y bo modd. Dylai'r awdurdod lleol ddarparu cymaint o wersi ag y mae

³ learning.gov.wales/resources/browse-all/national-reading-and-numeracy-tests-administration-handbook/?skip=1&lang=cy

cyflwr y dysgwr yn ei ganiatáu, ac fel sy'n fuddiol, gan ystyried beth sy'n addas ar gyfer y dysgwr. Efallai y bydd angen rhoi ystyriaeth arbennig i ddysgwr sydd ar gwrs sy'n arwain at gymwysterau.

Mae cydweithredu rhwng staff addysg, iechyd a staff gweinyddol yn yr ysbyty yn hanfodol. Sicrhau'r budd mwyaf posibl ar gyfer addysg ac iechyd y plentyn neu berson ifanc ddylai'r nod fod, a ddylai gynnwys creu awyrgylch sy'n gydnaws â dysgu effeithiol.

Mae cyswllt agos rhwng athrawon cartref/ysbyty ac athrawon prif ffrwd yn sail i ddarparu rhaglen addysgol effeithiol ar gyfer y dysgwyr. Fodd bynnag, gall rhieni hefyd fod yn gyswllt gwerthfawr.

Gall dysgwyr sydd ag anghenion gofal iechyd cymhleth gael eu rhyddhau o'r ysbyty gyda chynllun gofal ysgrifenedig. Pan fydd hyn yn digwydd, dylai'r cynllun gofal ysgrifenedig gael ei integreiddio i mewn i unrhyw CIU.

12. Cludiant i'r ysgol:

Cydnabyddir dyletswyddau statudol yr awdurdodau lleol, y pennaeth a'r corff llywodraethu mewn perthynas â dysgwyr yn teithio i'r ysgol. Er enghraifft, yn dibynnu ar yr amgylchiadau, efallai y bydd angen i'r awdurdod lleol drefnu cludiant o'r cartref i'r ysgol ar gyfer dysgwr, neu ddarparu hebryngwyr sydd wedi eu hyfforddi'n briodol ar gyfer teithiau o'r fath i hwyluso presenoldeb dysgwr. Nodir gwybodaeth ac arweiniad ar hyn yn y ddogfen *Canllawiau ar Ddarpariaethau Statudol Teithio gan Ddysgwyr a Chanllawiau Gweithredol* (2014)⁴.

13. Adolygu polisiâu, trefniadau a gweithdrefnau:

Caiff y polisi hwn a'r holl drefniadau a gweithdrefnau sydd ynghlwm ag ef eu hadolygu'n rheolaidd gan y Corff Llywodraethu. Bydd yn cynnwys yr holl randdeiliaid allweddol gan gynnwys, lle bo'n briodol, y dysgwr, rhieni, gweithwyr proffesiynol addysg ac iechyd a chyrrff perthnasol eraill.

14. Trefniadau yswiriant:

Bydd y corff llywodraethu yn sicrhau bod lefel briodol o yswiriant yn ei le i gwmpasu gweithgareddau'r lleoliad wrth gefnogi dysgwyr ag anghenion gofal iechyd. Bydd lefel yr yswiriant yn adlewyrchu'n briodol lefel y risg. Efallai y bydd angen trefnu yswiriant ychwanegol ar gyfer rhai gweithgareddau, e.e. gweithgareddau oddi ar y safle ar gyfer dysgwyr ag anghenion penodol.

15. Gweithdrefn cwynion;

Os na fydd y dysgwr neu'r rhiant yn fodlon gyda threfniadau gofal iechyd yr ysgol, mae ganddynt hawl i wneud cwyn. Gweler Polisi Cwyno'r Ysgol sy'n nodi'n glir sut mae cwyn yn gallu cael ei dwysáu o athro i bennaeth, yna i'r corff llywodraethu, ac yna i'r awdurdod lleol.

---

⁴ Ar gael yn gov.wales/docs/dcells/publications/140616-lt0g-cy-v2.pdf

Os bydd y gwyn yn gysylltiedig â Deddf Cydraddoldeb 2010/anabledd, yna gellir ystyried herio Tribiwnlys Anghenion Addysg Arbennig Cymru (TAAAC).

16. Cynlluniau gofal iechyd unigol (CGIU):

Mae CIU yn nodi pa gymorth sydd ei angen gan ddysgwyr. Nid oes angen iddynt fod yn hir nac yn gymhleth. Mae CIU yn hanfodol lle mae anghenion gofal iechyd yn gymhleth, yn anwadal, hirdymor neu lle mae risg uchel y bydd angen ymyriad brys. Fodd bynnag, nid yw pob dysgwr sydd ag anghenion gofal iechyd angen CIU a dylid cael proses ar waith i benderfynu pa ymyriadau sydd fwyaf priodol. Mae'r diagram canlynol yn amlinellu'r broses ar gyfer nodi a oes angen CIU.

Adnabod dysgwyr ag anghenion gofal iechyd

- Adnabod dysgwyr o'r ffurflen ymrestru neu lwybr arall.
- Rhiant neu ddysgwr yn hysbysu'r lleoliad addysg o angen gofal iechyd.
- Cynnal trafodaethau pontio mewn da bryd, e.e. wyth wythnos cyn naill ai diwedd y tymor neu symud i leoliad addysg newydd.

Casglu gwybodaeth

- Os yw'n bosibl y bydd angen CIU, dylai'r lleoliad addysg drafod hyn gyda'r rhiant a'r dysgwr.

Penderfynu a oes angen CIU

- Dylai'r lleoliad addysg drefnu cyfarfod gyda staff priodol, y rhieni, y dysgwyr a chlinigwyr priodol i benderfynu a yw anghenion gofal iechyd y dysgwyr angen CIU, neu a fyddai hyn yn amhriodol neu'n anghymesur. Os na ellir cael consensws, dylai'r pennaeth gymryd y penderfyniad terfynol, a gellir ei herio drwy'r drefn gwyno.

Os oes angen CIU

- Dylai'r lleoliad addysg, o dan arweiniad y gweithwyr gofal iechyd proffesiynol priodol, y rhieni a'r dysgwyr, ddatblygu'r CIU mewn partneriaeth.
- Dylai'r lleoliad addysg adnabod staff priodol i gefnogi'r dysgwr, gan gynnwys nodi unrhyw anghenion hyfforddi a ffynhonnell yr hyfforddiant, a gweithredu hyfforddiant.
- Dylai'r lleoliad addysg ddosbarthu'r CIU i bob unigolyn priodol.
- Dylai'r lleoliad addysg osod dyddiad adolygu priodol a diffinio unrhyw sbardun arall ar gyfer adolygiad.

Yn y rhan fwyaf o achosion, yn enwedig yn ymwneud â salwch tymor byr megis y rhai sydd angen cwrs o wrthfotigau, efallai na fydd CIU manwl yn angenrheidiol. Mewn amgylchiadau o'r fath, gall fod yn ddigonol i gofnodi enw'r feddyginiaeth, y dos, yr amser a weinyddir ac unrhyw sgil effeithiau posibl. Dylid cadarnhau'r gweithdrefnau hyn yn ysgrifenedig rhwng y dysgwr (lle bo'n briodol), y rhieni a'r ysgol.

Fodd bynnag, pan fydd gan ddysgwr anghenion gofal iechyd ysbeidiol neu barhaus, yna efallai y bydd angen CIU. Os yw'r anghenion hyn yn gymhleth a bod y dysgwr yn newid lleoliadau, yna dylid dechrau paratoi'n gynnar er mwyn helpu i sicrhau bod y CIU yn ei le ar ddechrau'r tymor newydd.

1.1 Rolau a chyfrifoldebau wrth greu a rheoli CIU

Nid oes angen i CIU fod yn gymhleth ond dylent esbonio sut y gall anghenion y dysgwr gael eu bodloni. Dylai CIU fod yn hygyrch i bawb sydd angen cyfeirio ato, tra'n cynnal y lefelau gofynnol o breifatrwydd. Dylai pob cynllun gynnwys gwybodaeth a champau allweddol sydd eu hangen i gefnogi'r dysgwr yn effeithiol. Efallai y bydd datblygiad CIU manwl yn cynnwys:

- y dysgwr
- y rhieni
- mewnbwn neu wybodaeth gan leoliad addysg blaenorol
- gweithwyr proffesiynol gofal iechyd priodol
- y pennaeth a/neu'r unigolyn dirprwyedig sy'n gyfrifol am anghenion gofal iechyd ar draws y lleoliad
- athrawon a staff cefnogi, gan gynnwys staff arlwyo
- unrhyw unigolion â rolau perthnasol megis cydlynnydd cymorth cyntaf, swyddog lles, a chydlynnydd anghenion addysgol arbennig (SENCo).

Er y dylai'r cynllun gael ei deilwra i anghenion pob dysgwr unigol, gall gynnwys:

- manylion am yr angen gofal iechyd a disgrifiad o symptomau
- gofynion penodol megis gofynion dietegol, rhagofalon cyn-weithgaredd (e.e. cyn dosbarthiadau addysg gorfforol)
- gofynion meddyginiaeth, e.e. dos, sgil-effeithiau, gofynion storio, trefniadau ar gyfer gweinyddu
- datganiad o'r effaith (a gynhyrchwyd ar y cyd gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol ac athro) ar sut mae cyflwr gofal iechyd y dysgwr a/neu driniaeth yn effeithio ar eu dysgu a pha gamau sydd eu hangen i liniaru'r effeithiau hyn
- camau gweithredu gofynnol
- protocolau argyfwng a manylion cyswllt
- y rôl y gall yr ysgol ei chwarae e.e. rhestr o bethau i fod yn ymwybodol ohonynt
- dyddiadau adolygu a sbardunau adolygu
- rolau staff penodol e.e. pwynt cyswllt i rieni, staff sy'n gyfrifol am weinyddu/goruchwylio meddyginiaeth a threfniadau ar gyfer cyflenwi yn eu habsenoldeb
- materion rhannu gwybodaeth o ran caniatâd/preifatrwydd/sensitifrwydd

- anghenion hyfforddi staff, fel gyda gwaith gweinyddol gofal iechyd, cymhorthion a thechnolegau addasol
- cadw cofnodion – sut y bydd yn cael ei wneud, a pha wybodaeth gaiff ei chyfleu i bobl eraill
- cludiant o'r cartref i'r ysgol – cyfrifoldeb yr awdurdod lleol yw hwn, a gall fod yn ddefnyddiol iddo fod yn ymwybodol o CIU y dysgwr a'r hyn mae'n ei gynnwys, yn enwedig mewn perthynas â sefyllfaoedd argyfwng.

Nod y cynllun yw cofnodi'r camau sydd angen eu cymryd i helpu dysgwr i reoli eu cyflwr a goresgyn unrhyw rwystrau posibl i gymryd rhan lawn mewn addysg. Dylai'r rheiny sy'n dyfeisio'r cynllun gytuno ar bwy fydd yn cymryd yr awenau, ond mae cyfrifoldeb am sicrhau y caiff ei gwblhau a'i weithredu'n aros gyda'r ysgol.

Gwneir pob ymndrech i sicrhau bod y cynlluniau'n cael eu hadolygu o leiaf yn flynyddol, neu'n amlach os daw tystiolaeth newydd bod anghenion y dysgwr wedi newid. Dylid eu datblygu gyda budd pennaf y dysgwr mewn cof a sicrhau bod yr ysgol, gyda gwasanaethau arbenigol (os oes angen) yn asesu'r risgiau i addysg, iechyd a lles cymdeithasol y dysgwr.

Pan fydd gan ddysgwr ADY dylai'r CIU fod yn gysylltiedig, neu ynghlwm wrth unrhyw gynllun addysg unigol, Datganiad ADYneu gynllun dysgu a sgiliau.

1.2 Cydlynu gwybodaeth gyda gweithwyr iechyd proffesiynol, y dysgwr a chleifion

Dylai'r CIU egluro sut y caiff gwybodaeth ei rhannu a phwy fydd yn gwneud hyn. Gall yr unigolyn hyn fod yn fan cyswllt cyntaf i rieni a staff a byddai'n cysylltu ag asiantaethau allanol.

1.3 Cyfrinachedd

Mae'n bwysig bod y staff perthnasol (gan gynnwys staff dros dro) yn ymwybodol o anghenion gofal iechyd eu dysgwyr, gan gynnwys newidiadau i CIU. Mae CIU yn debygol o gynnwys gwybodaeth sensitif neu gyfrinachol. Rhaid i rannu a storio'r wybodaeth gydymffurfio â Deddf Diogelu Data 1998 a pheidio â thorri hawliau preifatrwydd yr unigolion na'r dyletswydd cyfrinachedd sy'n ddyledus iddynt.

1.4 Rôl y dysgwr wrth reoli eu hanghenion gofal iechyd eu hunain

Dylai dysgwyr sy'n gymwys i wneud hynny gael eu hannog i gymryd cyfrifoldeb am reoli eu meddyginiaethau a'u gweithdrefnau eu hunain. Dylai hyn gael ei adlewyrchu o fewn CIU y dysgwr.

Lle bo modd, dylai dysgwyr gael yr hawl i gario eu meddyginiaeth a'u dyfeisiau perthnasol eu hunain, neu allu cael mynediad cyflym i'w meddyginiaeth. Efallai y bydd rhai dysgwyr angen lefel briodol o oruchwyliaeth.

Os yw dysgwr yn gwrthod cymryd eu meddyginiaeth neu gynnal gweithdrefn angenrheidiol, ni ddylai staff eu gorfodi i wneud hynny, ond dilyn trefniadau diffiniedig yr ysgol, y cytunwyd

arnynt yn y CIU. Dylid hysbysu rhieni cyn gynted â phosibl fel y gellir ystyried trefniant arall a dylid ceisio cyngor iechyd lle y bo'n briodol.

1.5 Cadw cofnodion

Mae'n rhaid i weinyddu pob meddyginiaeth gael ei gofnodi ar y ffurflenni priodol. Os yw dysgwr yn gwrthod eu meddyginiaeth, dylai staff gofnodi hyn a dilyn y gweithdrefnau diffiniedig lle y bydd rhieni yn cael gwybod am y diffyg cydymffurfio hyn cyn gynted ag y bo modd.

17. Arfer annerbyniol

Nid yw'n arfer derbyniol i:

- atal dysgwyr rhag mynychu'r ysgol oherwydd eu hanghenion gofal iechyd, oni bai y byddai mynychu'r ysgol yn debygol o achosi niwed i'r dysgwr neu eraill
- atal dysgwyr rhag cael mynediad at eu hanadlwyr neu feddyginiaeth eraill yn hawdd, na'u rhwystro rhag cymryd eu meddyginiaeth pan a lle bo angen
- cymryd yn ganiataol bod pob dysgwr â'r un cyflwr angen yr un driniaeth
- anwybyddu barn y dysgwr neu eu rhieni, neu anwybyddu tystiolaeth neu farn gofal iechyd (er y gall y safbwyntiau hyn gael ei ymholi a safbwyntiau ychwanegol eu ceisio yn brydlon)
- anfon dysgwyr ag anghenion gofal iechyd gartref yn aml neu eu hatal rhag aros ar gyfer gweithgareddau arferol, gan gynnwys cinio, oni bai fod hyn wedi ei bennu'n addas yn eu CIU
- anfon dysgwr sy'n mynd yn sâl neu sydd angen cymorth i ystafell feddygol neu brif swyddfa heb gwmni neu gyda rhywun sydd ddim yn gallu eu monitro yn iawn
- cosbi dysgwr am eu cofnod presenoldeb os bydd yr absenoldeb yn gysylltiedig â'u hanghenion gofal iechyd. Ni ddylid defnyddio 'absenoldeb awdurdodedig' gan gynnwys apwyntiadau gofal iechyd, amser teithio i'r ysbyty neu i apwyntiad nac amser adfer rhag triniaeth neu salwch i gosbi dysgwr mewn unrhyw ffordd. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i, gymryd rhan mewn gweithgareddau, teithiau neu wobrwon lle mae cofnodion presenoldeb yn rhan o'r cymhelliant
- gwneud cais am addasiadau neu amser ychwanegol ar gyfer dysgwr yn hwyr. Dylid gwneud cais amdanynt mewn da bryd. Dylid hefyd rhoi ystyriaeth i addasiadau neu amser ychwanegol sydd ei angen mewn ffug arholiadau neu brofion eraill
- atal dysgwyr rhag yfed, bwyta neu gymryd seibiant toiled neu seibiant arall pryd bynnag sydd ei angen er mwyn rheoli eu hanghenion gofal iechyd yn effeithiol
- ei gwneud yn ofynnol i rieni, neu fel arall gwneud iddynt deimlo rheidrydd arnynt, i fynychu'r lleoliad addysg, taith neu weithgaredd arall oddi ar y safle i roi meddyginiaeth neu ddarparu cymorth gofal iechyd i'r dysgwr, gan gynnwys materion mynd i'r toiled
- disgwyl neu achosi i riant roi'r gorau i'w gwaith neu ymrwymadau eraill oherwydd bod yr ysgol yn methu â chefnogi anghenion gofal iechyd dysgwr
- gofyn i ddysgwr adael y dosbarth neu weithgaredd os oes angen iddynt weinyddu meddyginiaeth nad yw'n bersonol neu fwyta bwyd yn unol â'u hanghenion iechyd
- atal neu greu rhwystrau diangen i gyfranogiad dysgwr mewn unrhyw agwedd ar eu haddysg, gan gynnwys teithiau, e.e. drwy fynnu bod rhiant i fynd gyda'r dysgwr.

Adolygiad

Bydd y polisi hwn yn cael ei adolygu'n flynyddol.

	Enw	Llofnod	Dyddiad
Cadeirydd y Llywodraethwyr	Huw Morgan		01/09/17
Pennaeth	Dafydd M B Jones		01/09/17

Dyddiad Adolygu	Medi 2018
-----------------	-----------